

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Clara Et Praeclara Methodus Parandæ Eloquentiæ,
Secundùm Doctrinam & Præcepta Cypriani Soarii è
Societate Jesu, Ad Captum Et Praxim Faciliorem
Accommodata**

Worpitz, Georg

Coloniæ Agrippinæ, 1700

Caput 8. De Tropis seu verbis translatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68908](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68908)

CAPUT VIII.

De Tropis seu verbis translatis.

Verba translata Tropi dicuntur, quos aliqui sic definiunt: *Tropus* est mutatio dictionis ab eo loco, in quo propria est, in eum, quo propria deest; sed male: quia Tropi non tantum fiunt necessitatis causa, seu quando vox propria deest, sed etiam delectationis ornatus, & verietatis causa, nè idem semper verbum in orationis decursu ponatur. Melius igitur definitur, quòd sit: *Verbi vel sermonis a propria significatione in aliam cum virtute mutatio.* Unde ad rationem Tropi requiritur 1. ut vox, aut constructio non accipiatur in significatione quam aliàs habet ex institutione, & conventionione hominum, seu usu communi, & vulgari, sed ponenda est in alia, quam ex se non habet. Dixi in significatione: non enim satis est, ut una vox ponatur pro alia, v. g. papyrus pro charta, janua pro porta; sed mutanda est significatio in aliam. 2. requiritur, ut quoties mutatur significatio, id fiat cum virtute; non enim licet temerè quid pro quo ponere, cælum pro terra, terram pro sylva, sylvam pro aqua: quis enim intellectu affectetur, quid velis? *Fit autem cum virtute,* quando fit aptè congruenter & convenienter. Id est, quando est aliqua convenientia, connexio, relatio, & dependèntia inter illa duo; si enim illa desit, non est ratio ac funda-

mentum

mentum, cur una vox ponatur pro altera unde connexio illa est medium, per quod ab uno extremo ad alterum fit transitus. Desumitur autem *Connexio* illa ex locis Rhetoricis v. g. *Partium distributione*, *Genere*, & *forma*, *Similitudine*, *Contrariis*, *Adjunctis*, seu *Attributis*, *Antecedentibus*, *Consequentibus*, *Causa*, *Effectu* & *Comparatione*. *Metaphora* fundatur in relatione similitudinis, sicut & *Catachresis*, *Onomatopœja* & *Allegoria* ex parte; differunt tamen hi Tropi inter se *quo admodum* saltem, si non *quoad rem*, & *ex toto*: nam in *Metaphora* debet esse *similitudo perfecta*, & *propria*, in *Catachresi* *minus perfecta* & *minus propria*, in *Onomatopœja* est similitudo non rei unius cum altera, quemadmodum fit in duobus prioribus, sed *similitudo vocis de novo ficta*, cum sonum quem res naturaliter habet. v. g. murmur, sibilus. In *Allegoria* autem est *similitudo non simplex*, uti fit in *Metaphora*, sed *composita & multiplex*, in quantum est continuata *metaphora*, in quantum autem etiam *contrarium* significat per *Ironiam*, fundatur *allegoria* in loco *contrariorum*. *Synecdoche* fundatur in *partium distributione*, *genere* & *forma*, *antecedentibus* & *consequentibus*: nam pars refertur ad totum, totum ad partem, & unum cum altero connectitur ab eoque dependet: sive jam sint partes *physicæ* ut *puppis*, sive *morales*, ut unus pro pluribus, sive *metaphysicæ*, ut *Genus* & *for-*

forma: In *Metonymia* est relatio causæ ad effectum, adjuncti ad rem suam, seu accidentis ad substantiam. In iisdem fundatur *Antonomasia*, sed excellentiori modo; debet enim effectus causæ vel attributū aliquod non simpliciter, sed *per excellentiam* rei convenire. *Metalepsis* eandem connexionem, & dependentiam requirit, quam habet *Metonymia*, sed alio modo: debet enim in *Metonymia* esse immediata, in *Metalepsi* *mediata* & *per plura gradatim eundo*. *Hyperbole* habet comparisonem, dicit enim plus vel minus, quam sit in re. *Periphrasis* propter *multa & unum* (ponit enim multa verba pro uno) spectat ad adjuncta, sicut & *Hyperbaton* propter ordinis mutationem accidentalem. Hinc patet, rectè defendi posse *Tropos numero esse undecim*, idque non solâ authoritate *Quintiliani*, & *Tullii*, qui eos posuerunt, sed etiam ratione; neque enim viri tam sapientes tropum aliquem affirmârunt esse temerè, sed habitâ ratione, & cognitâ distinctione, & differentiâ unius ab altero, qualem jam dedimus. Quare non est, quòd eos confundamus, unum ad alterum revocando, aut è numero troporum excludamus unum, alterumque cum *P. Masen* in *Speculo imaginum* verit. occul. 4. c. 2 qui præter *Metaphoram*, *Synecdochen*, *Metonymiam*, nullum alium agnoscit; *Antonomasiam* ad *Metonymiam*, sicut & *Metalepsim* reducit, *Allegoriam* verò, cum est continuata similitudo ad *Metaphoram*, sicut & *Catachresin* dum vitiosa

non est Onomotopæja & Hyberbaton, inquit ille, ac, si qui præterea confingantur, nec locum quidem reperiunt. Authoritati scriptoris hujus oppono Cyprianum Soarium ab univerſa Societate approbatum, & uſu in ſcholis noſtris receptum, nec ineptè; cum veſtigiis Ariſtotelis, Ciceronis & Quintilian inſiſtat. Aſſentiuntur eidem Commentatores in Virgilium, ſenecam Tragicum, Ciceronè, ipſique ſacrarum literarum interpretes, qui Tropos dictos contradiftinguunt, dum minus perfectas v.g. audaces ſimilitudinis translationes, dicunt Catachreſes, non Metaphoras; continuatas autem Allegorias vocitant remotas, & intermedias effectûs cum cauſa connexiones, Metalepſes appellant non Metonymias; quod autem alicui per excellentiam competit aut attribuitur, antonomatiçè dictum volunt; quod augendo vel minuendo veritatem excedit, Hyperbolicè. Sentiant igitur hos tropos inter ſe diſtingui, non autem in paucos confundendos eſſe. Et verò ſi principio illi inſiſtamus, cur non etiam locos Rhetoricos ponamus quatuor! omnia enim argumenta ad quatuor fontes reduci poſſunt: quia quod aſſertur argumentum, vel erit extrinſecum rei, de qua agitur, vel intrinſecum, idq; neceſſariò vel contingenter inherens. Quod ſi hoc ipſe in locis non admittit in Palæſt. orat. l. i. c. 4. cur nos in tropis admittamus? Et cur plures verborum figuras per adjectionem ſtatuit, cum omnes ad unam repetitionem revocari valeant? Cur

item plures argumentationum species, cum ad syllogismum vel enthymema reduci possint cæteræ. Quod si autem alius atq; alius modus repetendi sufficit ad faciendam figurarum primi generis distinctionem, & alius atq; alius concludendi modus, ad separandas argumentationum formas, etiam diversitas Troporum assignata sufficiet, cum alius in uno sit translationis modus, quàm in alio, pro ut ipse fateretur, dum eos diversas troporum proprietates & affectiones appellat, quas in numero locorum sufficere ad pluralitatem agnoscit. Conformiùs igitur non solùm claritati, cui adversatur confusio; sed authoritati, & rationi penès diversum translationis modum eos sperabimus, neque à via trita recedemus, veterum doctrinam castigaturi.

Verùm difficultas est non parva, Onomatopæjam, Hyperbaton, & Periphrasim in troporum numero retinere, quod in illis verba non mutant significationem propriam in alienam. Nam in Onomatopæja vox priùs nullam habuit significationem, cum de novo fingatur, & sic non transferatur à propria in alienam. Hyperbaton autem ordinem duntaxat verborum mutat, non significationem. In Periphrasi verò solùm verba multa pro uno ponuntur in sua tamen significatione, non aliena. Quod ad Onomatopæjam attinet, respondet Quintilianus l. 9. c. 1. nomen de novo fictum non transferri quidem à significatione, quam habuit, sed ab illa quam habere po-

tuisset; nam pro rugitu poteramus dicere, vocem leonis. Adde ego Onomatopajam transferre *significationem naturalem* soni quam res ex se habet independenter ab institutione & beneplacito hominum, ad *artificialem*, quæ ei per nominis fictionem nascitur. Quod Hyperbaton concernit, dici potest, mutari *significationem quoad modum* licet non *quoad substantiam*; alio enim modo verba significant, quam velint syntaxeos leges, quippe alio ordine collocandæ forent voces, si legitima syntaxis observaretur. Periphrasis autem verè est tropus: nam licet singula verba *seorsim sumpta* *significationem* non mutant, *simul tamen sumpta*, id est tota constructio vel periodus transfertur ad significandum: id, quod unâ voce dici posset. v. g. nox. Responderi etiam potest, *duplicem esse tropum perfectum & imperfectum*. *Perfectus* est, cui nihil deest, quod requiritur in definitione tropi, ut est 1. *propria significatio, 2. usus pro aliena, 3. cum virtute & gratia*; *Imperfectus* autem est, cui aliquid horum trium deest. Jam igitur, quia Onomatopaja primum non habet, licet ei alia non desint, erit tropus sed *imperfectus*. Hyperbaton autem, quia non habet secundum, transfert tamen cum virtute ipsum ordinem naturalem significandi in artificialem (gratiam enim & ornatum affert orationi hæc transpositio) inde erit *similiter tropus, sed imperfectus*.